

OSOBNOST

Co je osobnost?

- Osobnost je soustava duševních vlastností, charakterizujících celistvou individualitu konkrétního člověka.
- Tvoří ji individuální spojení **biologických**, **psychologických** a **sociálních** aspektů každého jedince.
- Utváří se ve vztazích k sobě, ke druhým, vůči prostředí a společnosti.
- Relativně stálá.

Co má vliv na změnu/vývoj osobnosti?

- Zkušenosti
- Vědomosti
- Hodnoty
- Zážitky
- Tělesné změny

Determinace lidské psychiky

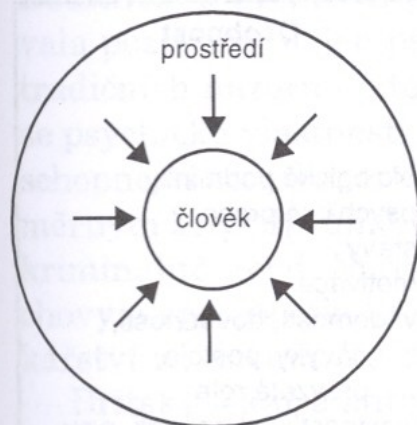
- **2 skupiny faktorů**
  - **Vnitřní (biologické)**
    - **Dědičnost**
    - **Genetické předpoklady vlastní, včetně mutací genů**
    - **Vrozenost**
  - **Vnější (sociální, klimatické)**

Determinace lidské psychiky

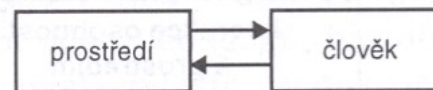
Historické pojetí vlivu vnějších a vnitřních podmínek

- Environmentalistické
- Nativistické
- Interakcionistické

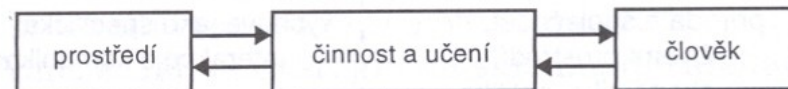
Obr. 5.1 Schémata vztahu osobnosti s prostředím

člověk jako pasivní produkt prostředí

vzájemné působení člověka s prostředím

tříčlenné schéma člověka s prostředím

Zdravá osobnost

Hrát si

Pracovat

Milovat

PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI

Se zabývá

- jak se od sebe lidé vzájemně liší a podobají ve svém chování a prožívání

Vysvětluje

- proč tomu tak je

Poskytuje nástroje k

- porozumění a ovlivňování lidského chování a prožívání

Implicitní teorie osobnosti

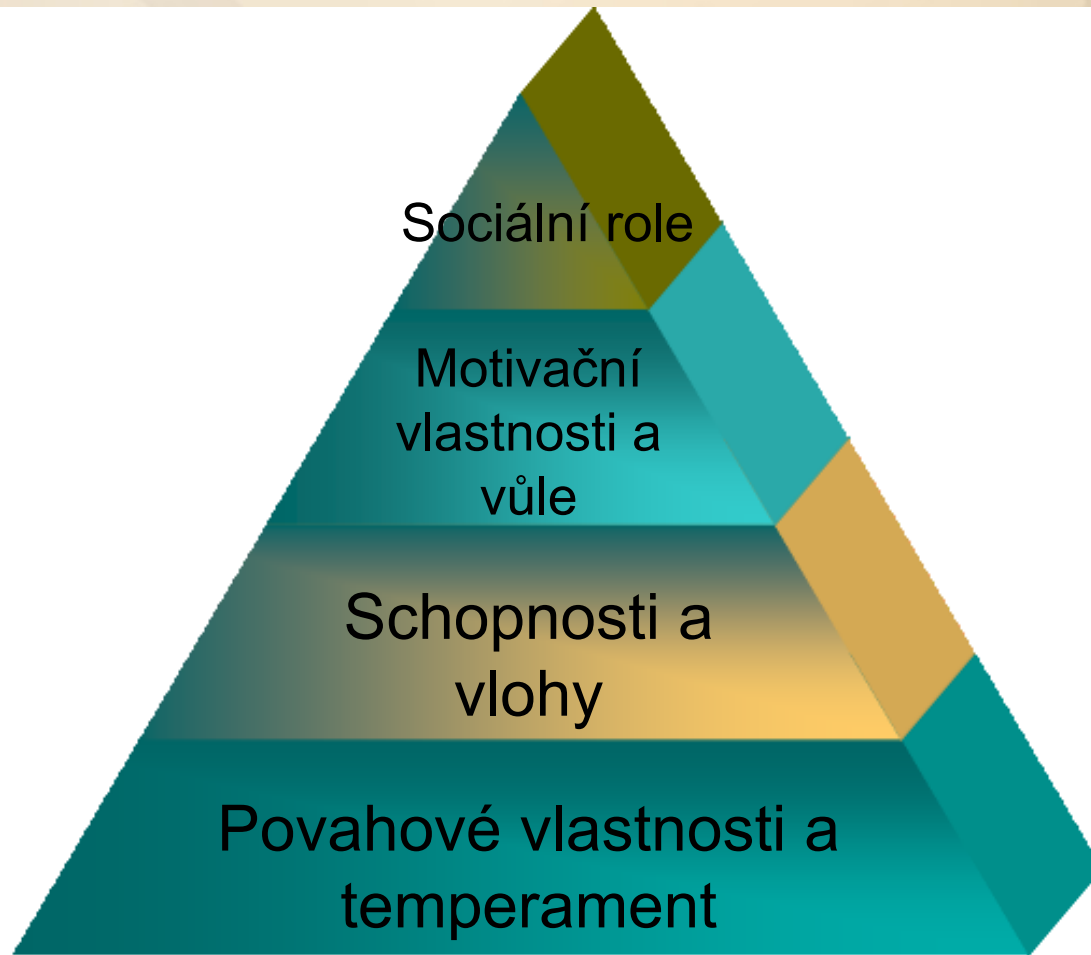
- Každý máme více či méně jasně utvořený názor na povahu člověka.
- Tento názor si utváříme na základě zkušenosti a je ovlivněn (deformován) naší vlastní osobností.
- Sebepoznání, tedy důkladné poznání vlastní osobnosti je základem kvalitního poznávání druhých.

Kdo zná druhé je chytrý, kdo zná sebe je moudrý.

Jak to, že vidíš třísku v oku svého bratra, ale trám ve vlastním oku nepozoruješ ?

Struktura osobnosti

Temperament

- soubor převážně vrozených psychických vlastností, které určují *dynamiku celého prožívání a chování osobnosti* (např. způsob reagování)
- projevy – jakým způsobem člověk reaguje, jak snadno reakce vznikají, jak jsou silné a jak rychle se střídají
- vlastnosti temperamentu bývají obecně považovány za vrozené, *do určité míry lze měnit výchovou a sebevýchovou*

Charakter

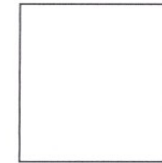
- Kontrola, regulace chování
- Těsně propojen s ostatními subsystemy
  - Temperament, motivace, intelekt atd.
- Formování především výchovou, sociálními podmínkami

Rysy osobnosti

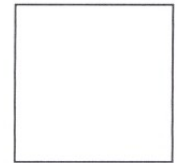
- **Rys = psychická vlastnost**
- **Vrozený X získaný**
- **2 předpoklady**
  - **Člověk vlastnost (rys) má, nebo nemá**
  - **Bipolární škála**

Obr. 4.6 Typologické a individuální rozdíly

TYPOLOGICKÉ HLEDISKO

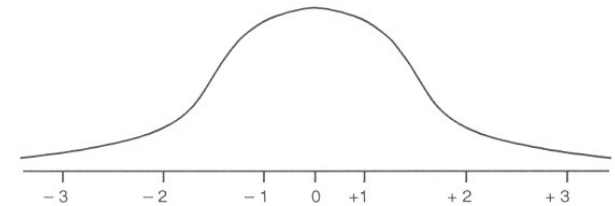

introvertovaný typ

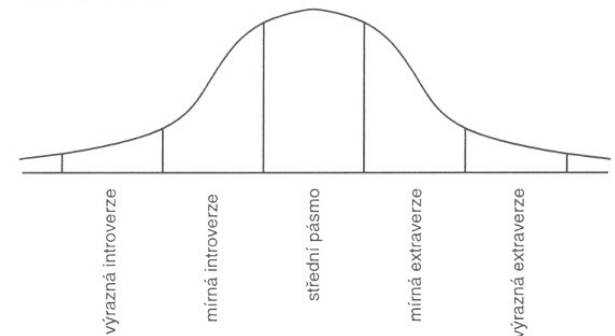

extravertovaný typ

HLEDISKO INDIVIDUÁLNÍCH ROZDÍLŮ

KOMBINOVANÉ HLEDISKO

Schopnosti

The slide features a light beige background with faint silhouettes of athletes in various poses. At the top, there is a grey horizontal bar with three yellow rectangular segments. The title 'Schopnosti' is centered at the top in a large, bold, black font.

- vlastnosti osobnosti, které jsou předpokladem k určité činnosti
- ukazatel kvality, rychlosti a snadnosti osvojení určitého výkonu u různých lidí za stejných vnějších podmínek
- vlohy jsou genetickým základem pro schopnosti, nadání, talent.

Stupně schopností

- ***nadání*** – pozoruhodné až nadprůměrné výkony v určité oblasti činnosti
- ***talent*** – zvláště vysoce rozvinuté schopnosti, schopnost dosáhnout vynikajících výkonů v oboru
- ***genialita*** – mimořádně rozvinutý talent, umožňuje vytvářet vrcholná díla

Rozlišení schopností

- **verbální** – schopnost chápat a vyjadřovat složité vztahy zprostředkované slovy
- **prostorová představivost** – orientace v prostoru, vizualizace
- **numerické** – schopnost operací s číselnými symboly
- **paměťové** – paměť krátkodobá a dlouhodobá
- **percepční pohotovost** – schopnost rychlého postřehu např. pro zrakově vnímané detaily
- **umělecké** – literární, hudební, výtvarné a dramatické schopnosti
- **psychomotorické** – psychomotorické (schopnost koordinovat dva a více současných pohybů)

Ve sportu především □ kondiční, koordinační, rychlost, síla, vytrvalost, obratnost.

Typologie osobnosti

- **Typ** – *jedinec, skupina osob či subjektů spojených **společným** znakem, charakteristikou.*
- U mnoha lidí se projevuje ***jednota individuality a typu***

Temperamentové typologie

Kretschmerova konstituční typologie

- **vztah tělesné stavby a temperamentových vlastností**

Cyklothým - pyknik

- klidní humoristé, veselí mluvkové, požitkář milující své pohodlí. V patologii tendence k **bipolární afektivní poruše**

Schizotým - astenik

- **dvojitá osobnost** - jedna na povrchu, druhá uvnitř
- **dva póly**: na jednom necitlivý, zdrženlivý, vážný, podivínští - na druhém hypersenzitivní, bázlivý, úzkostní, neklidní

Epitým - atletik

- stálost, stereotyp, malá fantazie, tuhost, nečekané výbuchy emocí

Typ pykniczny (pyknik)

Typ atletyczny (atletyk)

Typ asteniczny
(leptosomatyk, astenik)

Galénova typologie

- souvislost temperamentu se stavbou a činností těla

sangvinik (*sanguis – krev*) – čilý, veselý, společenský, nestálý

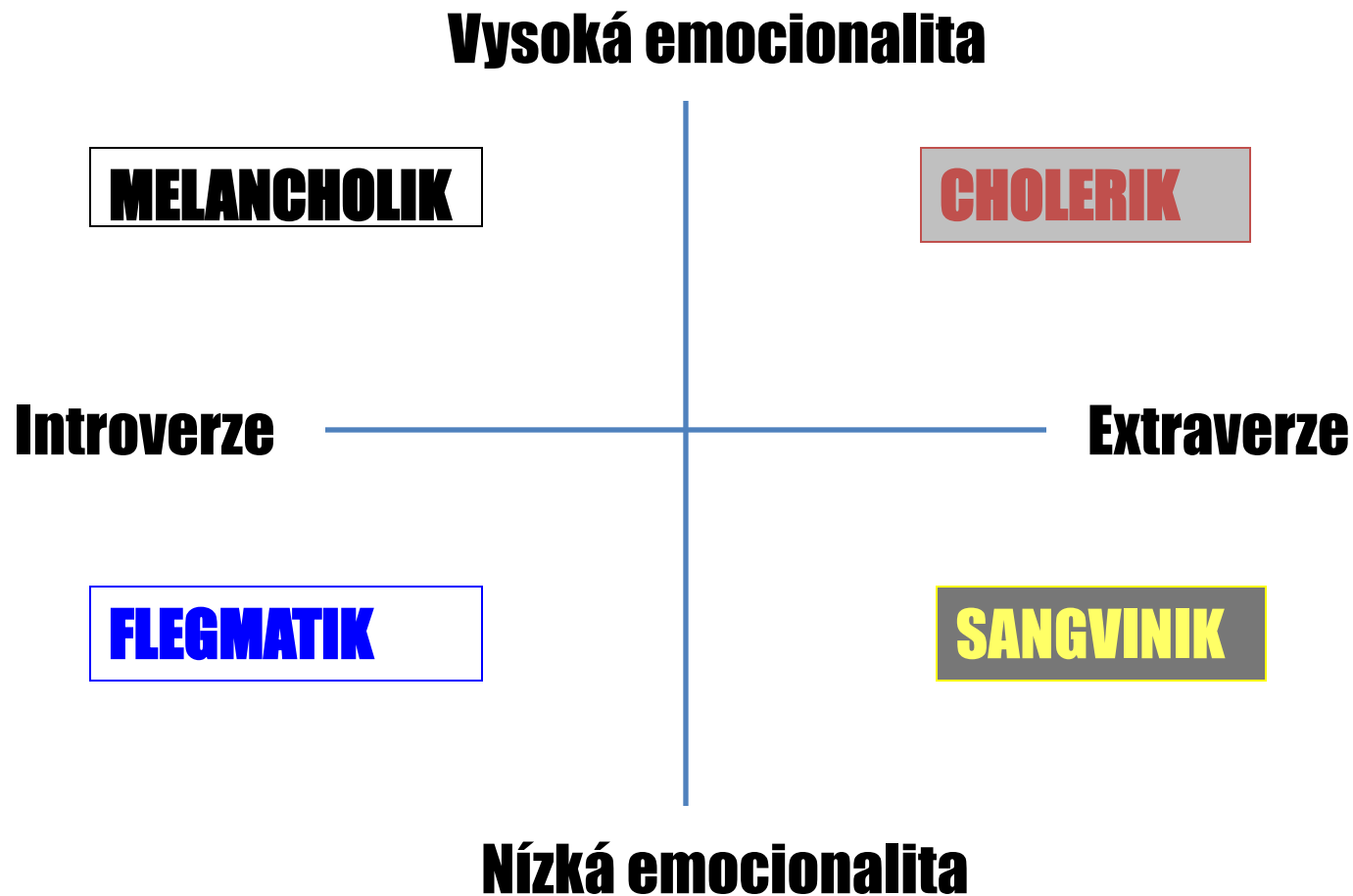
choleric (*cholé – žluč*) – rychlý, samostatný, dráždivý, vzteklý, citlivý (snadno se rozhněvá, ale i uklidní)

flegmatik (*flegma – hlen*) – klidný až lhostejný, netečný, pomalý

melancholik (*melaina cholé – černá žluč*) – vážný, svědomitý, zodpovědný, často bojácný, skleslý

Eysenckova typologie faktorová

<http://temperament.wladik.net/>

Cholerik

Vysoká emocionalita

- + přímé a otevřené vyjadřování pocitů, názorů...
- + čitelnost, srozumitelnost
- + rychlé myšlení a reagování

- horší kontrola emocí v zátěži
- konflikty v sociálních vztazích
- rychlé změny naladění
- nižší stabilita a vytrvalost

→ **Extraverze**

Introverze

- + klid a chladnokrevnost
- + důslednost v práci
- + trpělivost
- + odolnost, vytrvalost, přesnost

- opatrnost
- těžkopádnost
- pomalost
- nečitelnost,
- horší adaptibilita

Flegmatik

Nízká emocionalita

Extroverze

- + optimismus
- + bezstarostnost
- + dobře snáší neúspěch
- + výborná a rychlá adaptace na změnu

- nedotahuje věci do konce
- tendence k sebepřeceňování
- povrchnost
- nestálost

Nízká emocionalita

SANGVINIK

Melancholik

- + vysoká vnímavost
- + schopnost zvládat samotu
- + vysoká náročnost k vlastní osobě
- + sociální citlivost

- nesmělost
- nižší sebedůvěra
- obtížné vyrovnávání s neúspěchem
- snížená adaptabilita

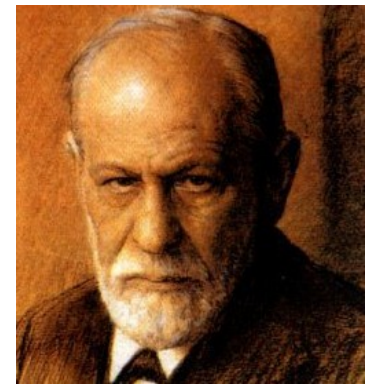
Vysoká emocionalita

Introverze

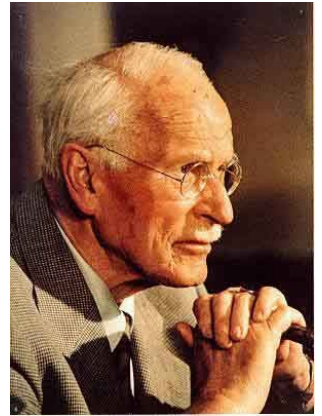

Typologie Sigmunda Freuda

- **Typy osobnosti** (vycházely z *fixací* dospělého jedince na rané vývojové stádium – vracení k stadiím *vývoje libida*):
  - *typ orální*
  - *typ anální*
  - *typ falický*
  - *typ genitální*

Jungova typologická soustava

- extraverze x introverze (temperament)
- ve společnosti I:E 1:3
- myšlení, cítění, čití, intuice (základní duševní funkce člověka)
- osm základních typů na základě kombinace temperamentu a funkcí

Rozšíření Jungovy typologie

- Test osobnosti vytvořený Katherine Briggsovou a její dcerou Isabel Myersovou (**Myers Briggs Type Indicator**)
- rozšiřuje Jungovu typologii funkcí a škálu extraverze - introverze přidáním další proměnné **Vnímání** (perceive) - **Usuzování** (judging).
- Typologie osobnosti MBTI vznikla rozšířením Obecných typů C. G. Junga (8 typů) na celkových **16 osobnostích typů**.

<http://testosobnosti.zarohem.cz/>